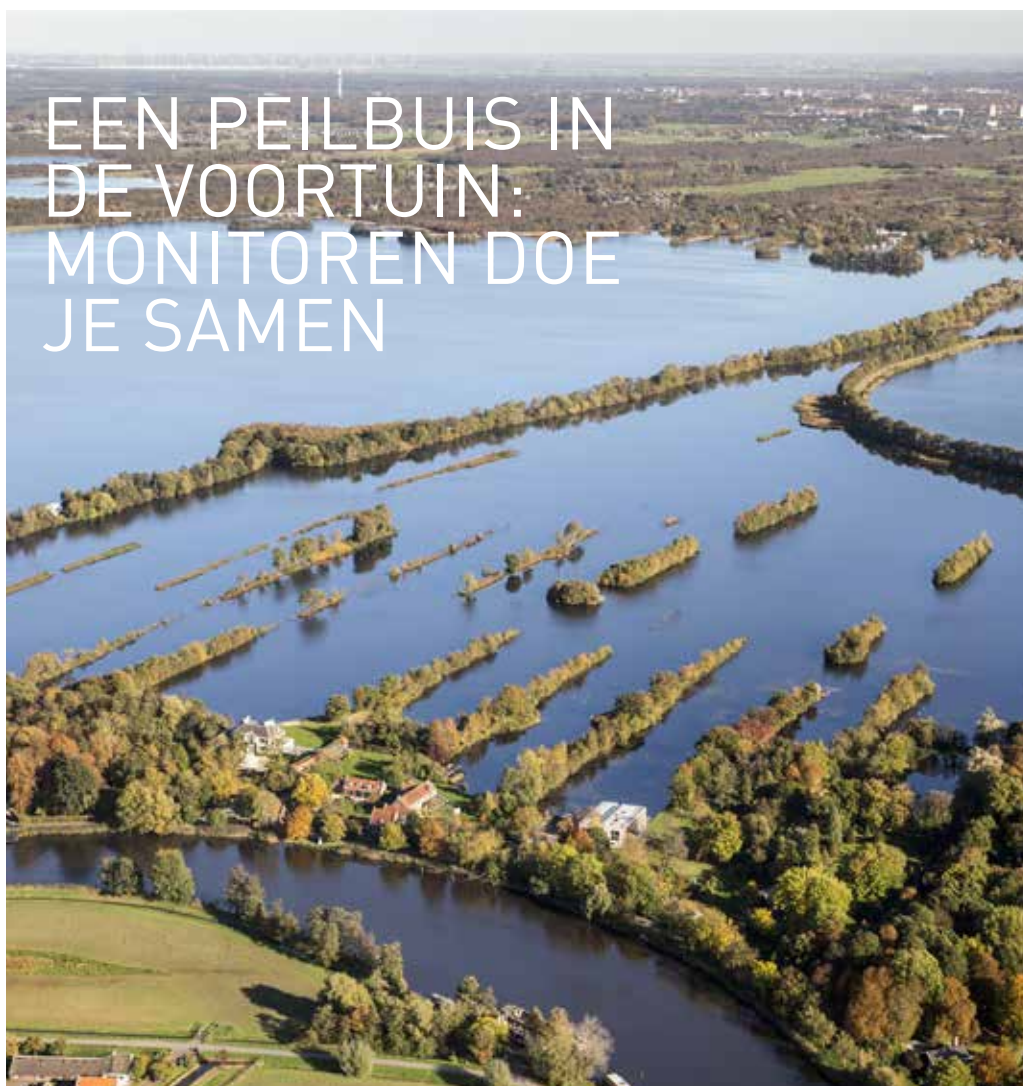

EEN PEILBUIS IN DE VOORTUIN: MONITOREN DOE JE SAMEN

Foto Frans Lemmens / Hollandse Hoogte

In 2008 wekte de invoering van flexibel peilbeheer in de Loosdrechtse Plassen veel wantrouwen. Om het draagvlak en de relaties te verbeteren gingen de waterbeheerders samen met mensen uit het gebied uitgebreid monitoren. Dat ging zo ver dat particulieren peilbuizen in de tuin kregen, en metingen verzorgden.

De rivier de Vecht en de Loosdrechtse Plassen

De Loosdrechtse Plassen zijn een belangrijk recreatiegebied voor Hilversum en Utrecht. Het loslaten van het vaste waterpeil in de plassen door Hoogheemraadschap Amstel, Gooi & Vecht veroorzaakte veel onrust bij de recreatieve sector, huiseigenaren en agrariërs. Het peilbesluit hield in dat het waterpeil met de seizoenen ging meebewegen (tussen 1,05 en 1,20 meter onder NAP). Voordeel daarvan is dat er minder gebiedsvreemd water nodig is om de plassen op peil te houden, wat weer gunstig is voor de waterkwaliteit en de ecologische ontwikkeling. In het gebied was men echter beducht voor zowel een te hoog peil (onder andere water in kelders en natte percelen) als een te laag peil (onder andere doorvaarbaarheid en rot aan steigers en fundamenteën). De spanningen kwamen mede voort uit situaties in het verleden, waarbij de partijen elkaar zelfs voor de rechter tegenkwamen.

Waternet, de uitvoeringsorganisatie van het hoogheemraadschap, zag daarom in 2010 aanleiding om een participatief meetnet te starten. Dat houdt in: gezamenlijke vaststelling van een meetnet om het waterpeil te volgen. Men wilde de communicatie verbeteren, anticiperen op zorgen, het nieuwe peilbeheer uitleggen en de invoering goed begeleiden.

Doel van het participatieve meetnet was dat voor iedereen de relatie tussen peil, beheer en gevolgen helder zou worden. Er kwamen niet alleen meetopstellingen op locaties van het waterschap maar ook bij vijftien bewoners. Daarnaast hebben acht mensen handmatig waterstanden gemeten. Zo is vanaf september 2011 de invoering van het peilbesluit een jaar

lang door bewoners en waterbeheerder gevolgd. De mensen in het gebied ontvingen elk kwartaal de meetresultaten en elke maand een mail over het actuele beheer (gemeten waterstand, inlaat/uitlaat van water en de verwachtingen).

VERTROUWEN

In het najaar van 2012 gaven de acht actieve deelnemers gemiddeld een 7,9 als rapportcijfer voor hun vertrouwen in Waternet en het hoogheemraadschap, een jaar eerder was dit slechts 4,9. Dit kwam vooral door de veel betere communicatie en informatie. De weerstand tegen het flexibel peilbeheer werd minder, getuige een stijging van het rapportcijfer van 5,5 naar 6,4. Dit kwam vooral doordat het peil inderdaad vrij constant bleef.

Toch was niet iedereen positief: "Wij hebben de ideeën en de haalbaarheid ervan al van te voren bestreden. Onze havens zijn gebouwd uitgaande van een vast peil. Dat gaat niet goed samen met een flexibel peil. Ik ben daarover niet van mening veranderd."

Tijdens telefonische interviews in 2013 bleek een aantal deelnemers inmiddels minder enthousiast. Het peil was recentelijk naar de onderste grens van het peilbesluit gezakt (1,20 meter onder NAP). Vanwege de geleidelijke invoering was in 2012 de ondergrens nog 1,18 meter onder NAP. Ook hadden sommigen de indruk dat het waterschap niet echt geïnteresseerd was in hun gegevens. De meeste deelnemers zagen hun metingen vooral als onderbouwing voor hun eigen mening en als manier om het waterschap te kunnen controleren.

Volgens Waternet is bij deelnemers het begrip van het peilbeheer toegenomen: "Ze weten nu objectief wat het waterpeil is ten opzichte van NAP. Dat wisten ze eerst niet. Toen ging het in feite over meer subjectieve waarnemingen." Waternet heeft van het project geleerd: "We wisten niet dat het peilverschil over de plas bij harde zuidwestenwind 10 centimeter kon worden. Dat hadden we niet verwacht. Bovendien is dit ook een manier om te testen of onze eigen apparatuur het goed doet."

Van nadelige effecten van het peilbesluit op bijvoorbeeld de recreatie is niets gebleken. Er waren wel problemen met de bevaarbaarheid, maar dat lag niet aan het peilbesluit maar aan achterstallig baggerwerk.

KANTTEKENINGEN

Participatieve monitoring heeft bijgedragen aan een meer

gelijkwaardige relatie tussen Waternet en de deelnemers. Burgers en andere belanghebbenden kunnen nu met waterbeheerders spreken op basis van meetgegevens die niet ter discussie staan.

Toch zijn er ook kanttekeningen. Het project is niet gebruikt voor herijking en aanpassing van het peilbesluit. Dit lijkt een gemiste kans en brengt een afbreukrisico met zich mee. Het waterschap ziet dit in en werkt inmiddels in een ander gebiedsproces ook met een participatief meetnet (Noorderpark 2014), maar nu voordat het peilbesluit is vastgesteld. In november 2013 is het participatief meetnet in Loosdrechtse plassen afgesloten. Een aantal bewoners is voor zichzelf doorgestaan met meten en sommigen hebben de metingen ook doorgegeven aan het waterschap. Ook het waterschap is metingen blijven rondsturen, maar men bouwt de monitoring wel geleidelijk af. Het afsluiten van zo'n project zonder follow up heeft wel een risico. Als bewoners de indruk krijgen dat het hoogheemraadschap 'de stekker eruit trekt', kan het moeizaam verkregen vertrouwen snel verloren gaan.

Bas Breman (*Alterra*)

Mirjam de Groot (*Wageningen UR*)

Bouke Ottow (*Deltares*)

Winnie Rip (*Waternet*)

Een uitgebreide versie van dit artikel is te lezen door gebruikt te maken van de QR-code of te kijken op www.vakblad20.nl

SAMENVATTING

In het waterbeheer in Nederland verschuift de aandacht van grote projecten naar kleine aanpassingen, bijvoorbeeld in het peilbeheer. Vertrouwen, toegang tot informatie en lerend vermogen zijn daarbij voor alle partijen essentieel. Participatieve monitoring ('gezamenlijk meten') draagt hieraan bij doordat belanghebbenden meebeslissen over het ontwerp van meetnetten en de interpretatie van de meetgegevens. Waternet deed in de Loosdrechtse Plassen ervaring op met zo'n gezamenlijk meetnet.